

bragte især Jylland betydelige Capitaler, ja det er dem, der til visse Tider fornemmeligt havde de jydsk Landeindomme. Hvor gammel den jydsk Dvæghandel er, kan ikke siges; den gaaer op i en meget fjern Tid, og man seer, at i Krigstider havde Regjeringen Krigsskibe tilrede, for at convotere Studeskibene paa deres Fart over Havet til Rabolandene; man seer, at naar Regjeringen efter en langvarig og udmarvende Krig var i Pengeforlegenhed, tyede den gjerne til Studehandelen og paalagde den Afgifter og Told, og man seer ogsaa, at bemeldte Studehandelen gav Anledning til megen Strid i Landet selv, idet forskjellige Stænder søgte at tiltage sig Eneret til den, saasom Aboelen, Geistlighed og til en Tid Kjøbskedborgerne. At stalde eller fede Stude blev et Privilegium alene for Sædegaardene, de saakaldte „Staldgaarde“, og de søgte deri deres vigtigste Erhverv.

Studehandelen fra Jylland gik i Fortiden 2 Veie, nemlig til Slesvig og Holsteens Marsslande og til Holland. Til det førstnævnte Sted gik fordelmeste kun de magre Stude, hvorimod de stalde og fede sædvanligt gik til Holland. Hollænderen havde særdeles Smag for det jydsk Drefjød. I en tidligere Tid kom den hollandske Slagter selv til Danmark, og reiste omkring for at tilkøbe sig Studene. I en senere Tid kom Hollænderen ei selv herover, men Mellemhandlere opstode, der opkjøbte Staldstudene paa Herregaardene, udfibede dem ved Ribe, Hjerding og Ringkjøbings daværende Winterhavn, Haurvig, og førte dem til Holland. Denne Handel var imidlertid ei yndet af den hollandske Regjering; den blev Tid efter anden belagt med betydelig Told; den frie Handel med Studene i Holland blev forbudt, hvorimod Studene skulde sælges ved Auction. Iffedestomindre betalte dog Studehandelen paa Holland sig, saavel for Mellemhandlaren, som for Herremanden, indtill omsider Indførselen af jydsk Stude, der i Holland ansaaes som en uforsøden Luxusartikel, blev aldeles forbudt.

Efterat Studehandelen paa Holland var ganske ophørt, havde den sig ikke lidet paa Slesvig og Holsteen, idet Marssbonden fandt sig vel tjent med at betale en høj Priis for

de gode Staldstude, tage dem hjem til sig, og efter Omstændighederne lade dem gaae en Tid paa sit fede Marssland, og derefter afhænde dem til Hamborg og andre tydsk Stæder. Marssbonden tog da op til Jylland, drog fra Herregaard til Herregaard, paa samme Maade som fordem den hollandske Slagter, og opkjøbte Studene. Dog denne Handel skod ei heller længe paa den Maade; Mellemhandlere opstode, Marssbonden blev hjemme, og Studehandelen blev Aar for Aar slettere. Det er at bemærke, at der tilforn eksisterede en betydelig Told paa Udførselen af Stude, ved Grændsen mellem Sønder- og Nørre-Jylland, hvilken Told først blev hævet i 1827, og i dets Sted paalagt en Skat, en Rigsbankmark pr. Tønde Hartkorn; men desuagtet har Studehandelen ei villet have sig til noget Betydeligt, og Meierierne have for en stor Deel i Jylland paa Herregaardene fortrængt Studene.

Hvad der meget har trykket Studehandelen, er Mangel paa concurrerende Markeder, da det eneste Affætningssted har været de slesvigsk og holsteensk Markeder, om Foraaret i Husum og om Efteraaret i Tzehøe. Paa disse Markeder er den fuldtberegne Marssbonde den eneste Kjøber, og han benytter sig af Omstændighederne, for at erholde Studene til en Priis under deres Værdi, og ingen Dvæghandler kan gjøre nogen rimelig Calculé over hvad hans Stude ville komme til at koste; det er for ham et Hazardspil, hvorved han og Marssbonden trækkes om det største Lod. Markedspriserne berøve nemlig aldeles paa, om der til Markedet er ankommet et større Antal Stude, end der kan forbruges, eller om Antallet er mindre, end der høves Brug for. Dette veed Marssbonden at beregne. Den forhen saa berømt og indbringende jydsk Studehandel har saaledes i de senere Aar kun afgivet liden Fordeel og har været høist usikker, og da Syden veed, at hans Dvægrace er af en saa udmærket Vætskaffenhed, at den bør give ham en god Fordeel, saa har han henvendt sine Bine til andre Markedspladser, for at skaffe sig et concurrerende Marked og en bedre Affætning. Det har saaledes været bragt i Forslag at sende vore Stude til Paris, igjen aabne Handelsveien til Holland, eller at føre dem til England, hvor der nu gives toldfri Indførsel af Areas